

Ernstige vermoeidheid bij AYA's: hoe vaak komt het voor en wat kunnen we er aan doen?

Hanneke Poort • Promovendus
Afdeling Medische Psychologie, Radboudumc
Kenniscentrum Chronische Vermoeidheid, AMC/Vumc

Kanker gerelateerde vermoeidheid

‘Een aanhoudend, subjectief gevoel van uitputting gerelateerd aan kanker of aan de behandeling ervan, dat interfereert met het dagelijks functioneren.’

Verskil met normale vermoeidheid

- Intensiteit, duur en sensatie.

Vermoeidheid bij kanker is **heviger**, reageert niet op **rust of slapen**, en is **overweldigend** in die zin dat men er niet overheen kan stappen.

**Hoeveel ziekte-vrije patiënten
ervaren ernstige vermoeidheid?**

Hoe vaak komt het voor?

- Ongeveer **99%** van alle patiënten ervaart enige vermoeidheid tijdens de behandeling van kanker
- Drie maanden na de behandeling van kanker heeft **20-40%** van de ziektevrije patiënten last van ernstige vermoeidheid

Is er een relatie tussen de klachten en de voorafgaande behandeling?

- Algemeen: geen verband behandelkenmerken en ernstige vermoeidheid, behalve:

Kortdurende behandeling zonder complicaties geeft minder kans op ernstige vermoeidheid

Langdurige, intensieve behandeling geeft meer kans op ernstige vermoeidheid (bijv. stamceltransplantatie)

Vermoeidheid bij AYA's met kanker

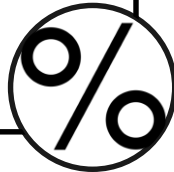
Vermoeidheid bij AYA's met kanker

- Belangrijk om symptomen aan te pakken die de kwaliteit van leven verminderen
- Verschillende studies hebben vermoeidheid bij AYA's met kanker onderzocht (1-2)
- Echter, geen gebruik gemaakt van een gevalideerde afkapwaarde voor ernstige vermoeidheid

Onderzoeksvragen

- Prevalentie ernstige vermoeidheid in AYA's met kanker
- Vergelijking met controlegroep

Prevalentie

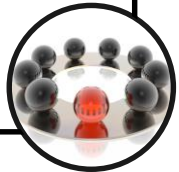
- Impact van ernstige vermoeidheid op kwaliteit van leven

Impact

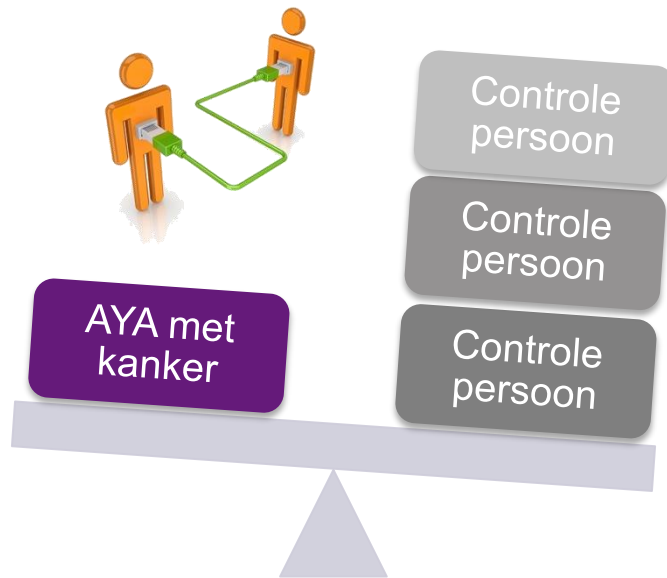

- Verkennen van mogelijke correlaten van ernstige vermoeidheid

Geassocieerde factoren

Controlegroep

Controles geselecteerd op leeftijd en geslacht (ratio 1:3)
cohort van panelleden afkomstig uit > 2000 NL huishoudens

Checklist Individuele Spankracht

- Subschaal: ernst ervaren vermoeidheid (8 items)

'Ik voel me moe'

Ja, dat klopt

		X				
--	--	---	--	--	--	--

Nee, dat klopt niet

'Ik voel me fit'

Ja, dat klopt

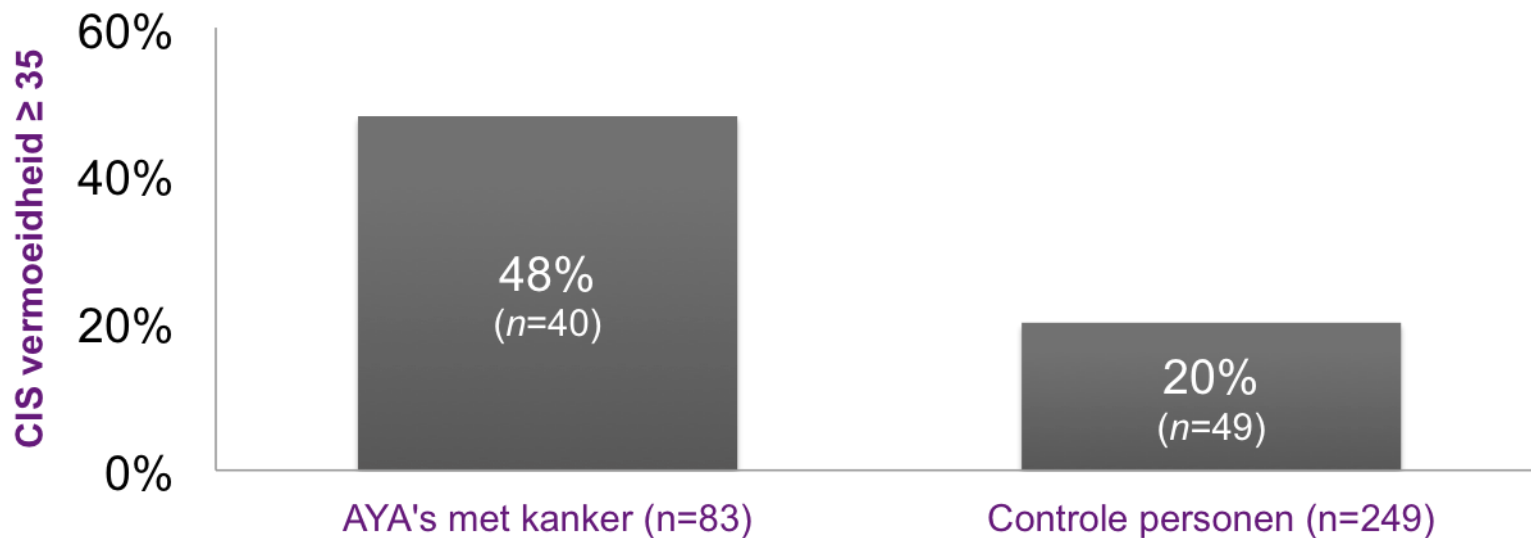
				X		
--	--	--	--	---	--	--

Nee, dat klopt niet

- Range scores: 8 – 56
Score ≥ 35 : ernstig vermoeidheid

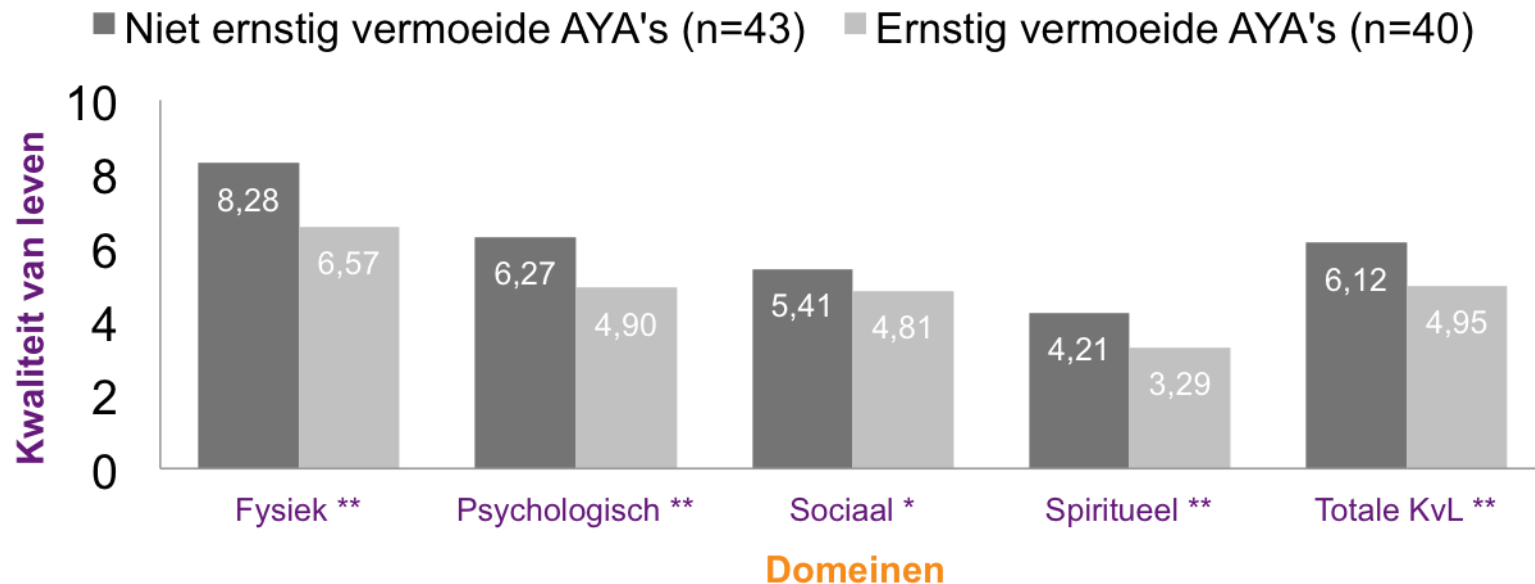
Prevalentie ernstige vermoeidheid

AYA's met kanker versus controle personen

* Verschil tussen proporties is significant ($p < .001$)

Impact op kwaliteit van leven

* Gemiddeld verschil is significant op 0.05 niveau

** Gemiddeld verschil is significant op 0.01 niveau

Geassocieerde factoren

CIS vermoeidheid

Moderate
correlates
(R : 0.3 to 0.5)

Strong
correlates
($R > 0.5$)

- Vrouw **
- Niet werkzaam/niet studerend **
- Laat ziektestadium bij Dx (III-IV) **
- Palliatieve intentie *
- Radiotherapie *
- Angst voor terugkeer **

- Psychological distress **

* Correlatie is significant op 0.05 niveau

** Correlatie is significant op 0.01 niveau

Discussie

- Hoge prevalentie van ernstige vermoeidheid (48% vs. 20%)
- Significante impact op kwaliteit van leven
- Vrouw, niet werkend of studerend, ↑ ziektestadium, radiotherapie, ↑ psychologische distress of ↑ angst voor terugkeer

Interpretatie van bevindingen beperkt door:

- *Mogelijk selectie bias* (contact met gespecialiseerd AYA team)
- *Relatief klein aantal deelnemers* ($n = 83$ AYA's met kanker)
- *Cross-sectioneel onderzoek* (geen uitspraken over causaliteit)

**Wat kunnen we aan
vermoeidheid doen?
Hoe wordt het behandeld?**

Behandeling voor vermoeidheid

AYA
adolescent & young adult

New Online

Views **474** | Citations **0** |

Altmetric 633

JAMA Oncology

ONLINE FIRST

Original Investigation

March 2, 2017

Comparison of Pharmaceutical, Psychological, and Exercise Treatments for Cancer-Related Fatigue A Meta-analysis

Karen M. Mustian, PhD, MPH¹; Catherine M. Alfano, PhD²; Charles Heckler, PhD, MS¹; [et al](#)

» [Author Affiliations](#)

JAMA Oncol. Published online March 2, 2017. doi:10.1001/jamaoncol.2016.6914

Meta-analyse JAMA Oncology

- Meta-analyse van 113 studies (11.525 deelnemers)
- Exercise en psychologische interventies (en de combinatie van beide) verminderen vermoeidheid tijdens en na de behandeling van kanker.
- Farmacologische interventies verbeteren vermoeidheid niet.

Meta-analyse JAMA Oncology

- Exercise (WES, 0.30; 95% CI, 0.25-0.36; $p < .001$)
- Psychologisch (WES, 0.27; 95%, 0.21-0.33; $p < .001$)
- Exercise + Psychologisch (WES, 0.26; 95%, 0.13-0.38; $p < .001$)
- Farmacologisch (WES, 0.09; 95% CI, 0.00-0.19; $p = .05$)

Conclusie: clinici zouden **exercise** en **psychologische interventies** als eerstelijns behandeling voor kanker gerelateerde vermoeidheid moeten voorschrijven.

VRAGEN?

UK: Prof. Winette van der Graaf, **NL:** Prof. Judith Prins, Suzanne Kaal, Rosemarie Jansen, Eveliene Manten, Petra Servaes, Hans Knoop, Olga Husson

Contact: Hanneke.Poort@radboudumc.nl

Medische Psychologie, Radboudumc